Ч. 37. Субота 17 лютого (2 марта) 1901. Рік XI.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостввах на провинциї:
на цілий рік К. 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . „ —·40
Поодиноке число 2 с.
З почтовою пересилкою:
на цілий рік К. 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . „ —·90
Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

(З Ради державної. — До ситуациї. — Бури піддають ся).

На вчерашнім засіданю палати послів вела ся дальше дискусия над наглими внесенями. Промавляли Чехи і Німці і цілий час засіданя сварили ся обі сторони так, що палата знов нічого не ухвалила. Правительство внесло вчера предложене в справі закона о похатній торговли.

Як доносить Slavische Correspondenz, відбула ся передвчера, о годині 3 пополудни парламентарна конференция, в ціли нарад над проґрамою праці палати. На запрошене посла Яворского прибули заступники ческого клюбу, німецкого людового сторонництва, консервативної великої посілости, вірноконституцийної великої посілости, християньско-социяльного сторонництва, німецкої поступової партиї і польского Кола. Пос. Яворский звернув ся до до зібраних, особливо до Чехів, з зазивом, щоби уможливили полагоджене пекучих справ в парляменті. Бесідник вніс, щоби щоденно відбували ся два засіданя: перед полуднем полагоджували би ся наглі внесеня, пополудни перші читаня. Князь Ліхтенштайн підпер се внесене. Пацак заявляє, що Чехи не є противниками економічної праці, але належить щось зробити для їх заспокоєня. Дальше ганить бесідник се, що на перше місце поставлено інвестициї, а буджет на другім, та рішучо заявляє ся против внесеня п. Яворского, як суперечного з реґулямінои. — Бернрайтер вносить, щоби один день присьвячувати внесеням, другий правительственним предложеням. Кайзер каже, що і ся пропозиция противить ся реґуляминови, а впрочім треба би пізнати наміри Чехів. Пацак відповідає, що ческий клюб застерігає собі вільну руку. Пальфі промовляє за внесенем Яворского. Дідушицкий вносить установлене такого дневного порядку: континґент рекрутів, податок від горівки, інвестициї, буджет. Крамарж заявляє, що Чехів втручено в теперішну ситуацию, то треба уможливити їм вихід в неї. Кайцль доказує охоту Чехів до праці, хотьби тим, що прибули на теперішні збори. Треба злагодити ситуацию, а тоді, економічні справи, як се пропонує Дідушицкий, не стрітять ся з опором Чехів. Ческий клюб міг би дати відповідь аж в пятницю, або суботу. Паріо признає, що ческий нарід має причину до роздратованя, але державі належить віддати те, що конечне. Кайзер виступає против внесеня Дідушицкого і ставить інвестициї на першім місци. Дідушицкий звертає увагу, що коли континґенту рекрутів не ухвалять на час, то послів розпустить до дому, і жадного економічного закона не ухвалить ся. Кайзер застерігає рішене в сій справі децизиї свого клюбу. Ліхтенштайн також не може дати рішучої заяви без ухвали свого клюбу, а вкінци Шваґель підносить конечність приспішеня першого читаня інвестицийного закона. — На сім замкнено засідане.

Справа Бурів, як здає ся, наближає ся вже остаточно до кінця. Іменно богато вчерашних анґлійских часописий принесло з полудневої Африки вісти, що Людвик Бота головно командуючий Бурів піддав ся вчера перед полуднем о 11-ій годині рано. Та вість ще урядово не потверджена, але коли взяти на увагу, що перед кількома днями Бота просив Кічепера о розмову, а Кічепер визначив єї на 27 лютого, т. є. на передвчера, то обі ті дати годили ся би. З Деветом також зле. Після анґлійских донесень Девет і Штайн стоять на полудневім березі ріки Оранж і ждуть на нагоду, аби перейти до Оранії. Довкола їх відділу стоять анґлійскі войска.

Новинки.

Львів дня 1-го марта 1901.

— З товариства „Просьвіта“. В місяци січни 1901 р. внесено до Намістництва подания о заснована нових 22 читалень „Просьвіти“ в отсих громадах: 1) Глібовичах великих, бобрецкого повіта; 2) Слобідці мушк. борщівского повіта; 3) Оленичах ціпанівского пов.; 4) Новопиниї долиньского пов.; 5) Чабарівці, 6) Копичинцях на Калинівщині і 7) Копичинцях на Кутци гусятиньского повіта; 8) Ярославі передміте Мшиталь. 9) Молошковичах яворівского повіта; 10) Збоїсках пов. львівского; 11) Кульматичах пов. мостиского; 12)

ХАН і ЄГО СИН.

(З російского — Максима Горкого.)

„....Раз панував на Кримі хан Мозоляїмо ель Асваб, і мав сина Толяїка Альгаллю....“

Опертий о яснобрунявий пень арбутового дерева, розпочав сліпий жебрак, Татарин, оповідати тими словами одну із старих леґенд богатого в спомини півострова, а довкола оповідача сиділа на розвалинах старої ханьскої палати громадка Татар, в ясних, золотом тканих одежах. Був вечер, і сонце ховало ся в мори; єго червоне проміне пронизувало темну масу зелени, що окружала руїни, і клало ся спними пятнами на порослих мохом камінях.

Вітер шумів поміж листем старих платанів, немов би у воздусі переливали невидимі водопади.

Голос сліпого жебрака був слабий і дрожачий, а єго камінне лице не виявляло в морщинах нічого иншого, лиш спокій, вивчені слова плили повагом одно за другим, і перед слухачами вставав образ минулих, славних днів.

— Хан був старий — говорив сліпий оповідач — але мав богато жінок в своім гаремі. І они любили старого, бо він був кріпкий і горячий, а єго пестощі сподобали ся їм. Краса лежить в силі, а не в ніжности тіла і румянцях лиця.

Хана любили всі, але він любив лиш одну невільницю, козачку з-над Дніпра, і пестив єї і голубив більше як всі инші жінки свого гарему, свого великого гарему, де було триста женщин з усіх сторін сьвіта, а всі хороші як цьвіти на весні. І всі жили в радости. Хан велів приладжувати для них богато солодких страв і позваляв їм сьпівати і танцювати, кілько хотіли.

А свою козачку брав часто з собою на вежу, звідки видко було море і де мав для козачки всьо, що лиш жінка могла забажати, аби жити в розкоши. Солодощі і всілякі шовки, і золото і дорогі камені, і музика і невидані птиці з далеких країв, і горячі пестощі залюбленого хана. На тій вежи пересиджував з нею цілими днями, випочиваючи по трудах свого житя, бо добре знав, що єго син Альгалля не зневажить слави держави, той Альгалля, що як сірий вовк перебігав рускі степи, і все вертав з богатою добичию, з новими жінками і новою славою, і ще там з собою полишив страх, попіл, трупи і кров.

Раз вернув Альгалля з походу на Русь, і на єго честь устроювано богато торжеств, всі мурзи півострова збирали ся, бенкетували і забавляли ся, стріляли з луків в очи невільників, аби випробовати силу рук і знов пили, славлячи хоробрість Альгаллї, постраху ворогів і підпори держави. А старого радувало то, що може бачити в сині такого героя, та знати, що колиб він, старий помер — полишить ся єго держава в кріпких руках. Тішив ся з того, і аби показати синови силу своєї любови перед всіми зібраними мурзами і беями — там при пирі, так відозвав ся до него, з чашею в руці: Альгалле, з тебе добрий син! Нехай славить ся Аллаг і імя єго пророка! — І всі хором повторили єго слова. А хан говорив: — Великий Аллаг! Ще за житя позволив віджити моїй молодости в хоробрім синї, і я бачу моїми старими очима, що як они колись замкнуть ся а моє серце хробаки розточать, я дальше буду жити в моїм сині! Великий Аллаг а Могамед єго правдивий пророк! Доброго маю сина, кріпка єго рука, хоробре єго серце і ясний ум.... Що хочеш від свого старого вітця, Альгалле? Скажи а я дам тобі всьо, чого твоя душа забагне!

І ще голос старого хана не прогомонів, як Толяїк Альгалля встав і відозвав ся з палкими очима, що чорніли як море в ночи і горіли як очи гірского орла.

— Мій пане і отче, дай мені твою руску невільницю!

Мовчав хан — коротко мовчав, лиш так довго, аби придавити тремтїнє серця — а відтак відозвав ся твердо і голосно:

— Возьми єї! Як пир скінчить ся, возьми єї!

Забило ся серце Альгаллї, від великої утїхи засяєніли єго бистрі очи, встав і сказав до свого вітця і хана!

— Я добре знаю, що мені даш, пане і отче! Добре знаю!... Я твій невільник — твій син. Бери мою кров, кождої години по капли і двайцять раз умру за тебе.

— Не потребую нічого! — сказав хан, а єго сіда голова склонила ся на груди, та голова, котру увінчала слава довгих літ і чи-

Перемишлянах; 13) Полоничах перемишляньского пов.; 14) Тенетниках рогатиньского пов.: 15) Ваневичах самбірского повіта; 17) Семаківцях станиславівского пов.; 18) Вольєвині, сокальського пов.; 19) Локитках ad Слобідка товмацкого пов.; 20) Яцківцях; 21) Кудобинцях; 22) Присівцях золочівского пов. — Всїх читалень „Просьвіти" є дотепер 946. Нових членів приступило до „Просьвіти" в місяци сїчни с. р. 90. Всїх членів від завязаня „Просьвіти" вступило 13.288.

— **Нова фундация.** Від імени пок. Лукасевича (антикаря і одного з перших нафтових підприємців в Галичинї) зложив в краєвім Видїлї пок. А. Стоковский перед своєю смертию капітал 16.000 К., з котрого річні доходи мають бути обернені на преміоване ваірцевих вівтів в Галичинї.

— **Рух поїздів** на шляху Долина-Вигода піднято на ново дня 26 лютого с. р.

— **Коломийска „Міщаньска читальня"** устроює в недїлю 3 марта с. р. в Станиславові в великім театральнім сали гостинне аматорске представлене біблїйної драми зі співами в 5 актах К. Кучурака: „Ніч під Вифлеємом або кончина Ірода". Мрачні образи: в 2 акті „вертеп", в 5 акті „воїни убивають новорожденних дїтий", „дух Якова", „бігство сьв. родини в Єгипет". Образи ті будуть викликані через заломане сьвітла в відповідно нахилених площинах зеркал і осьвітлені сьвітлом Друмонда способом уживаним на заграничних сценах. Строго стильові декорациї кисти артисти-маляря п. Ярослава Пстрака у Львові. Костюми виконані після знаменитих біблїйних ілюстраций французского маляря Ф. Доре. Цїни місць: ложі: дві великі по 6 зр., малі по 5 зр.; фотелї: в партері 1·50 зр., бальконові 1·20 зр.; крісла в партері: перворядні 1 зр., другорядні 80 кр., третьорядні 60 кр.; партер 40 кр., для учеників, міщан, селян і войскових 25 кр.; галерия 20 кр. Білети можна раньше набути в „Нар. Торговли" і в торговли п. Стахевича, а вечером від 5 год. при касї. Початок точно о 7 год. вечером.

— **З Турки** під Коломиєю одержали ми отсе письмо; Заходами Всеч. о. Герасимовича і Вп. Панів з філїї „Просьвіти" в Коломиї отворено на ново дня 24-го лютого читальню „Просьвіти". На торжестві отвореня явили ся між иншими також голова філї Др. Кульчицкий і п. Бондзюк, учитель народний з Сопова. Др. Кульчицкий мав дуже красну і займаючу промову з житя селяньского і рільничого. Тая промова дуже всїм сподобала ся і складаємо Вп. п. Докторови сердечну подяку за ню і єго труди около піднесеня науки і просьвіти між темним народом. На разї вписало ся до читальнї 50 членів і зложили свої вкладки. Нехай же Господь Бог благословить добрі дїла! — *М. Плейза.*

— **Пригоди на провінциї.** З Городка пишуть: Дня 23 лютого по полудни селянин Андрух Мормиль везучи дерево до дому на Заставскім передмістю так нещаслива ударив жида Лейбу Гїтгера дишлем в плечі, що той упав під сани, котрі волокли єго яких 600 кроків і страшно подавили. Гїтгер помер тої самої ночи. — З Богородчан доносять: Дня 18 лютого вибрало ся пятьох селян з Кричка на крадїж дерева до лїса. В лїсї упало дерево на одного з них Онуфрия Бойченюка і зломило праву ногу і придавило цїлу праву половину тїла. Товариші видобули єго з під дерева і завезли до дому, де він до 3 годин номер. — В Курові, рогатиньского повіта, убило дерево селянина з Кунашева, Гриця Лїюса. — В Комарові, стрийского повіта, найдено в снїгу мертве тїло жебрачки Олени Зубрицкої. — В лїсї коло Горпнина замерз 21-го лютого селянин з Лодини Іван Качмарский. — В Краснїй коло Бережан повісив ся селянин М. Зарицкий. Причиною самоубийства був спір з батьком о ґрунт. — В Бовшеві, рогатиньского повіта, повісила ся 38-лїтна Мария Бардигула, що покинула свого чоловіка пияницю і служила у дворі. Коли чоловік хотів єї силою спровадити до дому, відобрала собі житє аби з ним не жити.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 1 марта. Після вістий з Филипополя здоровлє кн. Бориса знов погіршило ся. Побоюють ся, аби тиф не повторив ся.

Відень 1 марта. Віцепрезидент палати др. Праде занедужав в палатї.

Лїсбона 1 марта. Бразилїйске правительство велїло свому консулеви в Опорто вернути сейчас до Бразилїї.

Льондон 1 марта. Бюро Райтера доносить з Крадок: Бури мали сими днями завзяту борбу коло Міддельбурґа. Анґлїйцї відбили їх напад.

Переписка зі всїми і для всїх.

Просимо не присилати анї марок листових, анї карт кореспонденцийних, бо листовно не відповідаємо нікому.

Читателька з Д.: Ви дивні собі! Прецї Вам від того не полекшає, як ми підемо до лїкаря, анї лїкар по нас не пізнасть, що Вам хибує. Коли так єсть, як Ви кажете і лїкар місцевий то сконстатував, то нема иншої ради, як лиш то робити, що він заординував: теплі оклади, теплі баньки з водою, загрітий цісок. Скоро прийдуть кольки, треба зараз положити ся і робити оклади. Також треба уважати на то, щоби мати вільний столець і брати теплі клїстири. Треба бути терпеливою і робити, що лїкар каже; о хоробу легко, але позбути ся єї трудно і нераз треба довго лїчити ся. Здайте ся на лїкаря. По якімсь часї спитайте знову, бо може бути, чи не єсть ще якась инша причина кольок. — **Ч. 127:** За богато питань нараз отже відповідь на 5-те лишаємо найпізнійше. — 1) На то нема способу, щоби голос якраз тогди, коли потреба, зробити чистїйшим і дзвінкійшим, бо що вдїєте, коли прийде хрипка як-раз тогди, коли би потреба чистого голосу. Голос треба відповідно плекати і упикати всего, що би на него некористно впливало. Отже не курити, не пити острих і студених напитків; не їсти острих, перчених страв; стерегти ся перестуди; не віддихати нечистим воздухом; не „дерти ся" при сьпіві і не добувати з себе фальшивих тонів. Деякі сьпіваки кажуть, що їм добре робить сире яйце, коли випють єго перед сьпіванєм. — 2) До панни взагалі не каже ся „цїлую руцї": що найбільше можна так казати до старшої дами. Впрочім „цїлую руцї" таке саме як польске „padam do nóg"; лиш що се послїдне єсть чисто польского походженя, а тамто німецке перепущене через польский питель. Німецкі служниці люблять що хвиля говорити своїм паням „Küss die Hand gnäd'ge Frau", але Händchen ніколи не кажуть, а Русини з польского „całuję rączki" зробили собі своє „цїлую руцї". Нинї кожда образована Німкиня не любить того, щоби їй що хвиля цїлувати руки, а із специяльно австрийского „gnädige Frau" Німцї в німецкій державі таки насьміваються. Найлїпше не ужи-

---

сленних побід. Вскорі встали від пиру і мовчки пішли оба з палати до гарему. Ніч була темна і ізза хмар не видко було нї місяця нї звізд. Довго ішли отець і син темною ночию, аж хан ель Асваб відозвав ся:

— Моє житє коротке — і моє старе серце бє чим раз слабше, а огонь погасає в моїй груди. Сьвітлом і теплом мого житя були горячі цестощі козачки.... Скажи, Толяїку, скажи менї, ти конче хочеш єї мати? Возьми сто, возми всї мої жінки за неї одну.

Зітхаючи мовчав Толяік Альгалля.

— Кілько ще мого житя? Не довго вже менї на земли жити.... Послїдною радостию мого житя була она, та козачка.... Она мене знає, она мене любить — а хто мене старого буде любити, як єї не стане, хто? Нї одна зі всїх, нї одна, Альгалле.

Альгалля мовчав.

— Як я зможу жити, коли буду знати, що ти єї обіймаєш, єї пестиш? О коби я не пережив тої ночи, сину!

Але син мовчав....

Они прийшли перед двері гарему і мовчки, зі спущеними головами довго перед ними стояли. Довкола була ніч, хмари гнались по небі і здавало ся немов би вітер, що тряс деревами, хотів їм заспівати яку пісню.

— Вже давно єї люблю, отче!... сказав тихо Альгалля.

— Знаю і знаю, що она тебе не любить — сказав хан.

— Моє серце рве ся, коли на неї погадаю....

— А моє старе серце, що оно тепер каже?

І знов замовкли. Альгалля зітхнув.

— Правду сказав мудрий дервіш до мене: Чоловікови приносить жінка все шкоду. Як добра, завидують другі і чоловік стає заздрістний. Як лиха, тодї чоловік завидує другим і мучить ся.

— Розум не лїк на біль серця — сказав хан.

— Жалуймо себе взаїмно отче!

Хан підняв голову і поглянув сумно на сина.

— Убиймо єї — сказав Толяік.

— Ти любиш себе більше як єї і мене — сказав тихо хан.

— І ти також....

І знов замовкли.

— Так і я також — сказав сумно хан.

З журби став дитиною.

— Отже що, убємо єї?

— Не можу єї дати тобі, не можу — говорив хан.

— А я не можу довше мучити ся — вирви менї серце, або дай менї єї....

Хан мовчав....

— Або киньмо єї зі скали в море...

— Киньмо єї зі скали в море — повторив хан слова сина як відгомон єго голосу.

І відтак увійшли до гарему, де она вже спала на земли, на дорогім килимі. Задержали ся і глядїли на неї; довго глядїли на козачку. Старому ханови плили сльози з очий на срібну бороду і ясніли на нїй як перли, а син стояв з блискучими очима і перемагаючи свою пристрасть скреготом зубів збудив козачку.

Она обудила ся, а в єї ніжнім, рожевім як зоря лици, зацвили очи як фіялки. Не бачила Альгаллї і витягнула голову до хана.

— Поцїлуй мене, старий соколе!

— Готов ся.... Підеш з нами — сказав тихо хан.

Тодї увидїла она Альгаллю і сльози в очах свого сокола і — була розумна — всьо зрозуміла.

— Іду — сказала. — Іду. Нехай не буде нї одному нї другому. Ви так розсудили? Так мусять всї робити, що мають сильне серце. Іду...

І мовчки пустили ся всї троє до моря Ішли вузкими стежками, вітер вив, завивав.

Козачка була ніжна, скоро утомила ся, але була й горда, не хотїла їм того сказати.

А коли син хана побачив, що она лишає ся позаду сказав до неї:

— Боїш ся?

Она поглянула на него і показала єму закровавлену ногу....

— Ходи, понесу тебе! — сказав Альгалля, простягаючи до неї руки.

Але она закинула руки на шию свого старого сокола. Хан взяв єї на рамя як перо і поніс; а она, сидячи на єго рамени відхилювала галузки від єго лиця, аби єго не били по очах.

Довго так ішли аж почули як море реве. Тодї сказав Толяік, що ішов за ними, до вітця:

— Пусти мене наперед, бо зарубаю тебе кинджалом.

— Іди наперед, Аллаг покарає тебе за ту гадку, або простить, нехай дїє ся єго воля; але я твій отець, я тобі прощаю. Я знаю, що значить любити.

І перед ними, там в долинї, розпростерло ся море, чорне, без краю. Глухо ревіли під скалою єго филї, а там в долинї було темно, студено і страшно.

— Пращай! — сказав хан цїлуючи дївчину.

— Пращай! — сказав Альгалля і поклонив ся перед нею.

вати згаданого вислову нїколи, лиш дякувати звичайно але старшим дамам можна ще казати, бо они навикли до того звичаю. — 3) Найбільше і найлїпші підручники, що учать доброго тону суть в нїмецкій мові, а клясичним позістане завсїди: Knigge, Umgang mit Menschen (в Reclam-а Universal-Bibliothek ч. 1138—40 цїна 72 сотиків)З инших підручників, які знаємо єсть знаменитий: Fr. Ebhardt, Der gute Ton—книжка, котра учить доброго тону в родині, в товаристві і публичнім житю, але дорога; цїна в красній оправі 12 К. — 4) Нема по правді нїякого; всї средства захвалювані на скорий і красний ріст волося, вусів і бороди то простий ґумбуґ. — 6) Купіть собі Katechismus der deutschen Litteraturgeschichte (Webers illustr. Katechismen) цїна 2 Марки або 2 К. 40 с. — 7) При декламациї взагалї не ґестикулює ся або хиба лиш дуже мало; найважнїйша річ в краснім виголошеню повнім зрозуміня духа твору поетичного а в слїд за тим і в модуляциї голосу. Длятого декляматорови дозволяє ся держати отверту книжку в руцї а навіть заглядати до неї. Декламация з ґестами обчислена вже на театральний ефект а тогди можна їх уживати однаково як при епічних так і ліричних поезиях. — **Маломіщанин Н. Н. 84**: Насамперед ми з засади не даємо нїякої інформациї що до еміґрациї до Америки, а відтак на що би Вам придала ся рада, коли знаєте, що не могли би дістати пашпорту, бо ще належите до войска? А дальше: з чим же поїдете і з чим розпічнете нове житє в чужім краю, коли Ви бідні? Еміґрация може лиш тогди бути добра і практична, коли еміґрант може мати на стілько гроший, щоби міг під кориснїйшими услівями в новім краю розпочати лїпше житє. Майже всї наші еміґранти не зважали на се послїдне услівє і длятого вибрали ся на певну погибель і дістали ся як то кажуть, з дощу під ринву, з меншої біди в ще більшу. Але навіть і многі з тих, що вивезли щось з собою, перечислили ся, бо повірили аґентам, що за морем знайдуть кориснїйші услівя для себе. Наших людий, звичайно як темних годї переконати, що за морем не жде їх нїчого доброго. Але остаточно і того годї заперечити, що одному або другому може пощастити ся а то ось длячого: в чужім краю де нема нї свата нї брата, як біда притисне, то він змушений напружати не лиш свої руки але й голову, змушений кидати ся і шукати собі способу житя, або загибати; десять згине, а один таки якось дасть собі раду, а тут в краю стогнав би лиш та нарікав на свою долю так само як і другі, але не кидав би ся та не шукав би якогось способу до житя. — **Поморянин В. З. 93**: Антропольоґія, то не для Вас. „Антропольоґія", то наука о чоловіці, о єго походженю, єго розвою, єго розширеню на сьвіті, і т. д., але не опис: краів, рік, людий, їх звичаїв і обичаїв. Вам могла би припасти до вподоби слїдуюча книжка: Окуневский Ярослав, „Листи з чужини", цїна 1 зр. 25 кр. (2 К. 50 с.) Можете виписати собі із Ставропигійскої книгарнї у Львові. — **Читатель Народ. Часоп.**: 1) Чи у вас жовна (скрофули) па шиї, чи щось иншого, ми прецї не можемо знати, не видївши Вас. Могли би бути також якісь опухненя желез, а тогди треба ті ґулї тепло держати. Найлїпше би зарадити ся лїкаря. — 2) Чи молоко просто від корови може бути лїком? На що? Чи на жовна? — Молоко не єсть нїяким лїком, лиш поживою, средством відживляючим. Але молоко просто від корови можна лиш тогди пити, коли знає ся, що корова зовсїм здорова: скоро-же того не знає ся, не треба нїколи пити сирого молока, лиш вражене, бо корови найчастїйше западають на туберкули, котрі відтак з молоком переносять ся на людий і стають ся причиною т. зв. сухіт туберкулїчних. — 3) Такі лапки на миши, що ловлять по 20 до 30 миший (так бодай каже фабрикант), продає фірма Emil Köhler, Wien IV/1 Alleegasse 12 a. під назвою „Französische Massenfänger" по 4 К., на щури по 7 К. 50 с Зажадайте цїнника. Але чи то буде така, як була у Вашого батька, того чей не можемо знати. — 4) Зелїзні печі не малюють ся нїякою фарбою, бо прецї смердїли би і фарба злущила би ся. Зелїзні печи натирають ся ґрафітом, гіршим родом того самого каменя, з котрого виробляють олівцї до писаня. Зелїзна піч, натерта ґрафітом виглядає як би оловяна і сьвітить ся. Ґрафіт можете дістати або там, де продають такі печі або в торговли фарб і материялів. — 5) Не маємо. — **Я. Пл. в П.**: 1) А вжеж, що той, хто не курить і не пє, забезпечує собі здоровлє, а до того ще й заощаджує гроші. Нехай би кождий, що курить і пє, порахував добре, кілько то він за рік перепустить через горло або кілько пустить з димом а видїв як страшенно марнує він нераз тяжко зароблений гріш та ще й руйнує собі здоровлє. Як би кождий від того часу, коли зачинає курити або пити, зачав замість того складати ті гроші, то побачив би, яким би він став богачем за 10 або 20 лїт. На то не треба дивити ся, що хтось називає „бабою" такого, котрий не курить і не пє. Він розумом і силою характеру висший понад тамтих і ту свою висшість повинен старати ся удержати. — 2) Де таких карт з видами можна купити, не знаємо. Але на карти з видами взагалї шкода гроший. — (Дальші відповіди пізнїйше).

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди).

Она поглянула там, де филї ревіли, здрігнула ся і притиснула руки до грудий.

— Скиньте мене! — крикнула до них.

Альгалля простягнув до неї руки і застогнав, але хан обіймив єї своїми руками притиснув сильно до грудий, поцїлував єї, підніс — і скинув зі скали в пропасть.

Там ґудїли і співали филї, а море так сильно ревіло, що нї один з них не учув як она упала в воду.

Не чули нїякого крику, нїчого. Хан сїв на камени і мовчки почав дивити ся в пропасть, в пітьму і ген далеко, де море сходило ся з хмарами, звідки бігли филї і звідки вітер віяв, розвіваючи сиву бороду хана.

Толяік стояв за ним, закривши лице руками, непорушно і мовчки як камінь. Час минав, а на небі гнала одна хмара за другою. Хмари були темні і тяжкі як думки старого хана, що сидів над морем на високій скалї....

— Ходім, тату — відозвав ся Толяік.

— Чекай.... шепнув хан, немов би що зачув.

І знов минуло чимало часу і заєдно шуміли филї в долинї, а вітер ломив ся о скалу і свистів в деревах.

— Ходім, тату.

— Чекай ще...

І ще нераз сказав Толяік Альгалля: Ходім.

Але хан не рушав ся з місця, де втратив утїху послїдних своїх днів.

Але всьо має свій конець! Хан встав, випрямив ся гордо і сказав глухим голосом:

— Ходім.

Пішли, але хан вскорі задержав ся.

— І чого я іду і куди? — спитав сина.— Чого менї тепер жити, коли она була цїлим моїм житєм? Я вже старий, нїхто не буде мене любити, а як нїхто не любить то пусте таке житє.

— Але маєш славу і богатство, отче....

— Дай менї лиш один одинокий поцїлуй від неї і возьми за то всьо. То всьо мертве, лиш любов женщини жива. Без тої любви нема житя в чоловіцї, він бідний і нещасливі єго дни. Бувай здоров сину, нехай благословеніє Аллага буде з тобою по всї дни твого житя.

І хан обернув ся до моря.

— Отче — скрикнув Толяік — отче!... І не міг нїчого більше сказати, так як не можна нїчого сказати чоловікови, до котрого смерть усьміхає ся і нїчого не скаже ся єму, що моглоби єго души дати любов до житя.

— Дай менї спокій...

— Аллаг...

— Він знає...

Скорим ходом приступив хан над край пропасти і кинув ся в море.

Син не задержав єго, не міг вже того зробити.

І знов нїчого не було чути з моря, нї крику, нї упадку хана. Лише филї дальше гудїли і вітер вив дикі піснї.

Довго дивив ся Толяік Альгалля в пропасть, а відтак сказав голосно:

— О Аллаг, дай і менї таке сильне серце!

І пішов назад крізь пітьму ночи.

Так умер хан Мозоляїма ель Асваб і ханом в Кримі став Толяік Альгалля.

Надіслане.

— **З живого і мертвого новелї** Евгена Мандичевского, дістати можна в руских книгарнях і у автора: площа Академична ч. 4 II. поверх, по цїнї 1 Кор. за брошур. і 1 К. 30 с. за оправлену книжочку.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

З друкарні В. Ловиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телєфона число 569).